

Intressenternas uppfattning av European Sustainability Reporting Standards

Analys av utmaningar och möjligheter i intressenternas
feedback

Isabelle Sjölander

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp

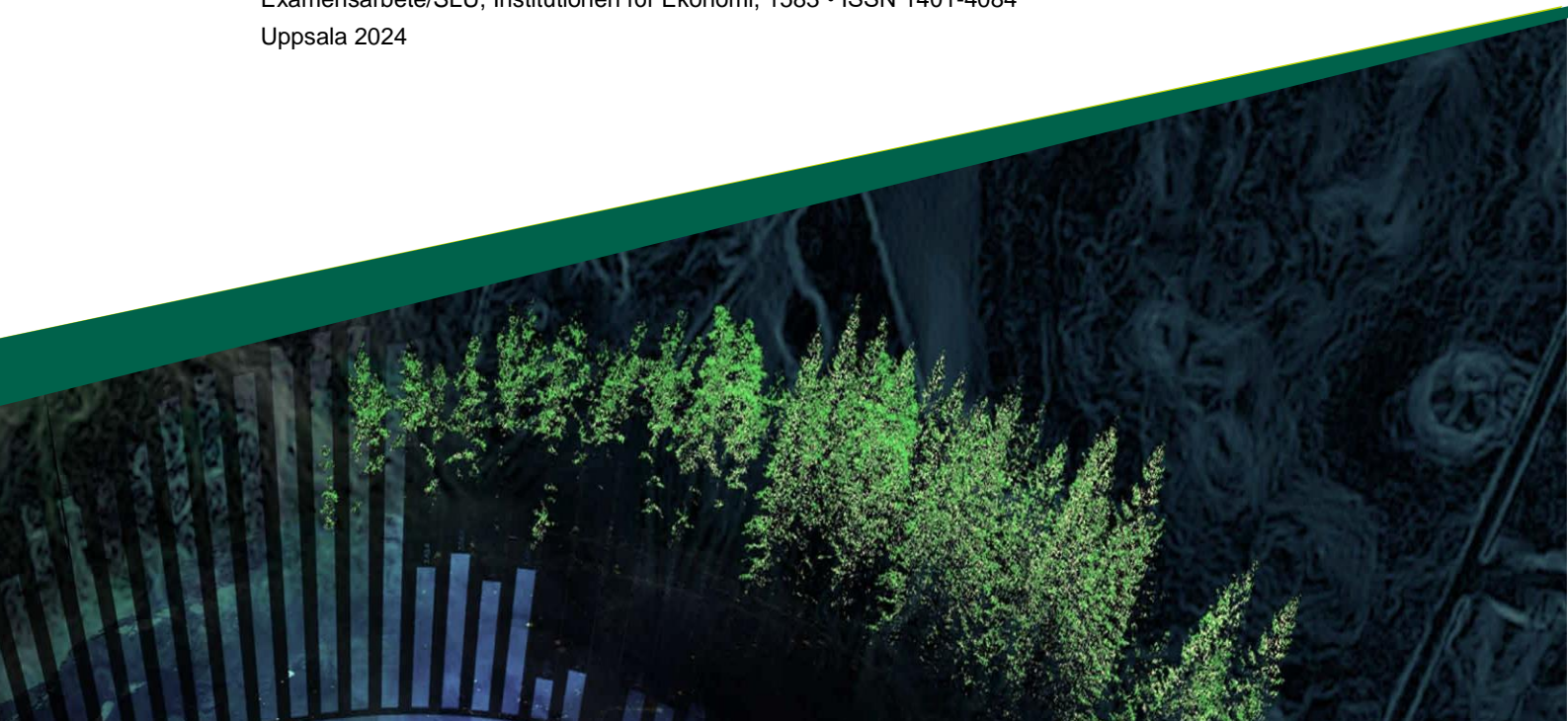
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap/Institutionen för ekonomi

Ekonomi – hållbar utveckling

Examensarbete/SLU, Institutionen för Ekonomi, 1583 • ISSN 1401-4084

Uppsala 2024

Intressenternas uppfattning av European Sustainability Reporting Standards. Analys av utmaningar och möjligheter i intressenternas feedback

Isabelle Sjölander

Handledare: Uliana Gottlieb, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekonomi
Examinator: Per-Anders Langendahl Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekonomi

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i företagsekonomi
Kurskod: EX0902
Program/utbildning: Ekonomi – hållbar utveckling
Kursansvarig inst.: Institutionen för ekonomi
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2024
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Serietitel: Examensarbete/SLU, Institutionen för ekonomi
Delnummer i serien: 1583
ISSN: 1401-4084

Nyckelord: ESRS, CSRD, NFRD, Väsentlighet, Ickefinansiell redovisning, Intressentteori, Hållbarhetsredovisning.

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för ekonomi

Sammanfattning

Oftare än sällan hör vi att det rapporteras om vilka utmaningar vi står inför kopplat till klimatförändringar och användning av icke förnybara resurser. Företagen bär ansvar både för ekonomisk hållbarhet och social hållbarhet likväl ansvar för sin inverkan på miljön. Ett direktiv om hållbarhetsrapportering, kallat Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), har instiftats som ett initiativ från EU i deras arbete för att uppfylla FN:s mål i Agenda 2030, i och med detta direktiv kom förslag på de nya rapporteringsstandarderna European Sustainability Reporting Standards (ESRS). För att få standarderna så bra som möjligt gavs intressenter möjligheten att lämna feedback på standarderna. Syftet med detta arbete är att undersöka intressentfeedback inskickad till EU om vad intressenter som antingen är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter ser för utmaningar och möjligheter till följd av de nya ESRS-standarderna. Denna studie har genomförts genom en kvalitativ undersökning med en induktiv ansats då detta arbete utgår ifrån text och tolkning av intressenternas åsikter. Det teoretiska ramverket är grundas i intressentteorin. Den empiriska delen strävar efter att identifiera teman som belyser de utmaningar och möjligheter olika intressenter associerar med de nya standarderna.

Resultaten visar att intressenter från båda grupperna välkomnar de föreslagna utkasterna till ESRS-standarder och erkänner deras betydelse för att främja EU:s arbete mot en hållbar utveckling, de lyfter att det är ett bra initiativ. Samtidigt som de belyser oroligheter kring dubbelarbete och oro för att väsentlighetsprincipen utnyttjas påpekas en avsaknad av branschstandarder. Båda intressentgrupperna lyfter betydligt fler utmaningar jämfört med vad de ser som möjligheter, vilket kan härledas till den omfattande tiden som företagen lägger på att ge feedback. Sammanfattningsvis erbjuder denna studie en inblick i trender rörande hur olika intressentgrupper har resonerat i sin feedback av ESRS. Den belyser de utmaningar som intressenter ser med de nya standarderna, såväl som de potentiella möjligheter som intressenter ser med de nya standarderna.

Nyckelord: esrs, csrd, nfrd, väsentlighet, ickefinansieell redovisning, intressentteorin, hållbarhetsredovisning.

Abstract

More often than not we hear reports in various channels highlighting the challenges associated with climate change and non-renewable resources. Companies bear responsibility for both economic and social sustainability, as well as for their environmental impact. In its efforts to align with the UN's Agenda 2030 goals, the EU has introduced the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). This directive has led to the proposal of new standards known as European Sustainability Reporting Standards (ESRS). To optimize these standards, stakeholders were invited to provide feedback. The aim of this study is to analyze the feedback submitted to the EU by various Scandinavian stakeholders, examining their perspectives on the challenges and opportunities these standards present, particularly in relation to their roles as producers or consumers of sustainability reports. This study was conducted as a qualitative inquiry, employing an inductive approach based on textual analysis and human interpretation. The theoretical framework is grounded in stakeholder theory. The empirical section endeavors to identify themes that shed light on the challenges and opportunities different stakeholders associate with the new standards.

The findings reveal that stakeholders from both groups welcome the proposed ESRS standard drafts recognizing its significance in promoting sustainable development. Even though there are differences among the stakeholder groups, they commend it as a positive initiative. However, they also raise concerns about potential redundant efforts, the misuse of the materiality principle, and the lack of industry-specific standards. Notably, these groups tend to emphasize the challenges more than the opportunities, a perspective that may stem from the extensive time invested in providing feedback. In conclusion, this study provides insight into trends regarding how various stakeholder groups have reasoned in their feedback of the ESRS. It highlights the challenges they perceive with the new standards, as well as the potential opportunities.

Keywords: ESRS, CSRD, NFRD, Materiality, Non-Financial Reporting, Stakeholder Theory, Sustainability Reporting.

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	8
Förkortningar	9
1. Inledning	10
1.1 Bakgrund.....	10
1.2 Problemformulering.....	12
1.2.1 Empiriskt problem	13
1.2.2 Teoretiskt problem	13
1.3 Syfte och forskningsfrågor	14
1.4 Avgränsningar	15
1.5 Uppsatsens struktur	15
2. Litteratur	16
2.1 ESRS	16
2.2 Evolutionen kring hållbarhetsredovisning	17
2.3 Intressentteori	20
3. Metod.....	24
3.1 Forskningsmetod.....	24
3.2 Litteraturgenomgång	25
3.3 Empiriinsamling.....	25
3.3.1 Urval.....	25
3.3.2 Datainsamlingsmetod	27
3.3.3 Dataanalys	27
3.3.4 Kodning och etik	27
3.3.5 Trovärdighet och äkthet	28
4. Empiri	30
4.1 Intressentfeedback.....	30
4.2 Intressentfeedback av konsumenter	32
4.2.1 Konsumenternas utmaningar.....	32
4.2.2 Konsumenternas möjligheter	33
4.3 Intressentfeedback från producenter	33
4.3.1 Producenternas utmaningar	33
4.3.2 Producenternas möjligheter	34
5. Analys och diskussion	35
5.1 Konsumenternas syn på feedbacken.....	35
5.2 Producenternas syn på feedbacken	37

5.3	Språkanvändning	38
5.4	Diskussion.....	38
5.4.1	Identifierade utmaningar och möjligheter	39
5.4.2	Skillnaden mellan producenter och konsumenter	40
6.	Slutsats	42
	Referenser.....	44
	Tack	47
	Bilaga 1 - Formulär till feedback.....	48

Tabellförteckning

Tabell 1: Struktureringen av ESRS	17
Tabell 2: Urval av intressenter	26

Förkortningar

CEN	European Committee for Standardization
CENELEC	European Committee for Electrotechnical Standardization
CSR	Corporate Social Responsibility
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
ESG	Environmental Social Governance
ESRS	European Sustainability Reporting Standards
FN	Förenta nationerna
FY	Från år (From year)
GRI	Global Reporting Initiative
HR	Human Resources
IASB	International Accounting Standards Board
IEC	International Electrotechnical Commission
IFRS	International Financial Reporting Standards
IFRS S	International Financial Reporting Standards Sustainability-related
ISSB	International Sustainability Standards Board
ISO	International Organization for Standardization
KPI	Konsumentprisindex
NFRD	Non-Financial Reporting Directive
TBL	Triple Bottom Line

1. Inledning

I det inledande kapitlet presenteras bakgrunden och utvecklingen av studien, samt problemformuleringen, vilket leder fram till studiens syfte och forskningsfrågorna som ska undersökas. Kapitlet avslutas med en presentation av de gjorda avgränsningarna och rapportens struktur.

Allt oftare ser vi hur det rapporteras om ett klimathot i nyhetsflödena samt vikten av hållbar utveckling. Förenta nationerna (FN) rapporterar i Agenda 2030 om bland annat det som står i de åttonde målet som handlar om ekonomisk tillväxt, samt det tolfte målet som handlar om hållbar konsumtion och produktion (Svenska FN-förbundet, u.å.). Under de senaste årtiondena har företagens sociala, ekonomiska och miljömässiga ansvar ökat (Regeringskansliet 2010). Även om trender när det kommer till hållbarhetsredovisning kan kopplas tillbaka 70 år så har de tidigare varit frivilliga. Men i och med det ökade intresset och vetskapen kring hållbarhet, har tidigare frivilliga rapporteringsstandarder som Global Reporting Initiative (GRI), kompletteras med förpliktande ramverk. Ett steg på vägen är det nya EU direktivet Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), som träder i kraft 2024 och vi förväntas se de första rapporterna 2025. Dessa rapporter kommer att vara utformade enligt de nya standarderna European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

1.1 Bakgrund

Startskottet när det kommer till hållbarhetsredovisning började på 1970-talet när intresset för sociala frågor började komma upp till ytan, detta resulterade i rapporter kopplade till att det började skrivas HR- redovisningar vilket handlar om mänskliga resurser (Human Resources) (Rimmel et al. 2018). Det var först på 1980-talet som frågor relaterade till miljön började att diskuteras i och med Bruntlandsrapporten

från 1987 (Federal Office for Spatial Development ARE 1987) som poängterade vikten av miljöfrågor generellt. Men det var först vid FN-konferensen i Rio de Janeiro, Brasilien 1992, som det var dags att verkställa det som man några år tidigare redovisat i Bruntlandsrapporten och detta blev starten för miljöredovisning.

Begreppet Triple Bottom Line (TBL) skapades år 1994 av John Elkington som innefattar ekonomiska, ekologiska och sociala aspekter inom hållbarhet (Elkington, 1998). Detta ger således en betydligt bredare syn på begreppet hållbarhet än bara miljöfrågor. Elkington (1998) menar att för att uppnå hållbar utveckling krävs det att det läggs fokus på samtliga tre aspekter inom hållbarhet då det finns ett samspel mellan dem. Hållbarhetsrapporter är i grunden utformade kring de tre dimensionerna av hållbarhet som TBL består av, men har också utvecklats genom åren till ESG vilket rör frågor kopplade till environmental, social och governance. Skillnaden mellan TBL och ESG är att istället för den ekonomiska aspekten som finns enligt TBL, så har vi nu governance (bolagstyrning) då den ekonomiska aspekten redan tas upp i de finansiella rapporterna. Detta gör att den finansiella rapporten som upprättas enligt den globala standarden International Financial Reporting Standards (IFRS) och hållbarhetsrapporten blir mer ett komplement till varandra (Rimmel et al. 2018).

Corporate Social Responsibility (CSR) börjades utvecklas under 1990-talet och har som grundläggande utgångspunkt hållbart företagande, inom CSR ses de ekonomiska aspekterna i form av hur hållbara affärer företagen gör och deras relationer till intressenter. Den ekonomiska hållbarhetsinformationen ska inte vara baserad på den kortfristiga lönsamheten, utan ses över lång tid då långsiktig ekonomisk utveckling är den viktigaste aspekten. Samtidigt ses den sociala aspekten som central i CSR, där företagen ska eftersträva att ha en välmående personal, erbjuda utbildningar och sträva efter att de anställda ska vilja stanna kvar. CSR syftar till att det finns ett ansvar gentemot intressenterna, personer, grupper eller organisationer som har direkt eller indirekt intresse i organisationen, och då kommuniceras via rapporter (Rimmel et al. 2018). Tätt därefter grundades GRI som en effekt av att intresset för hållbarhetsinformation ökade markant från olika intressenter, däribland långgivare och investerare. Målet med GRI blev att göra en standard, ett ramverk för hållbarhetsredovisning. GRI är det ramverk som har används mest frekvent när det kommer till hållbarhetsrapportering och GRI har alltid varit frivilligt att använda. Genom åren har GRI:s standarder förändrats och blivit mer komplexa (Rimmel et al. 2018). Trots att det är frivilligt att använda så används GRI av mer än 10 000 organisationer i över 100 länder (GRI u.å.).

För att få struktur och se till att fler företag började hållbarhetsredovisa instiftades 2014 Non-Financial Reporting Directive (NFRD). Detta är ett EU- direktiv som trädde i kraft 2014, det var ett tydligt och direkt steg framåt när det kom till hållbarhetsredovisning. Det skulle ge en tydligare inblick i stora företags arbete när det kommer till miljöfrågor och sociala frågor. Reglerna kring NFRD ska tillämpas av stora företag med mer än 500 anställda samt börsnoterade bolag (exkluderat börsnoterade små företag). Företagen ska redovisa information kring miljöfrågor, sociala frågor, mänskliga rättigheter, anti- korruption och mutor samt vilket mångfald det finns i företagens styrelse (European Commission u.å.a).

Det nya direktivet CSRD instiftades 2023 som en uppdaterad variant av det befintliga direktivet NFRD, det nya direktivet kommer till en början att påverka börsnoterade bolag. Successivt med åren kommer kravet om att upprätta en hållbarhetsrapport också omfatta små bolag som inte är börsnoterade. I och med instiftandet av CSRD skapades de nya standarderna om hur företagen ska rapportera European Sustainability Reporting Standards (ESRS) (European Commission u.å.a). ESRS är uppdelade i tre stora ESG överrubriker som står för environmental, social och governance. För att undvika att frågor hamnar i obalans och felaktiga situationer till följd av informationsasymmetri mellan företag och dess intressenter, är det av yttersta vikt att intressenterna får en tydlig inblick i företaget. Detta säkerställer att besluten tas på en välgrundad grund och främjar en balanserad informationsöverföring mellan parterna (European Commission 2023).

1.2 Problemformulering

Finansiell redovisning har bearbetats i decennier för att företagen ska ha tydliga regelverk och riktlinjer för hur det ska gå till, där bland IFRS globalt. Däremot när det kommer till rapportering kring hållbarhet är det något väldigt nytt och tydliga ramar har inte funnits för företagen att tillgå. När EU instiftade NFRD-direktivet 2014 gällde det bara företag som är av allmänt intresse, dvs noterade stora bolag (Directive 2014/95/EU).

Till skillnad från tidigare NFRD-direktivet kommer det både beröra företag som redan omfattas av direktivet, för att på sikt behöva tillämpas av små och medelstora noterade bolag (inte mikroföretag) samt captivebolag för försäkring som handlar om att stora industrikoncerner skapar egna försäkringsbolag som enbart täcker riskerna för deras egna dotterbolag. Direktivet omfattar samt icke-komplexa kreditinstitut som är en finansinstitution som enligt EU-regler uppfyller kriterier för

enkelhet och liten skala, inklusive begränsningar i storlek, sammankopplingar, komplexitet och riskprofil. Direktivet kommer också påverka utländska bolag som har affärer i Europa (KPMG 2023). CSRD vill bemöta de tidigare bristerna som fanns med NFRD, där företagen måste redovisa om miljö, sociala frågor och företagets styrning. CSRD är ett sätt för EU att ge en riktning mot målen som EU har att vara den första klimatneutrala kontinenten, men framför allt ett sätt att arbeta mot miljömålen uppsatta av FN i Agenda 2030 (Svenska FN-förbundet u.å.).

1.2.1 Empiriskt problem

En större öppenhet kring företagets aktiviteter när det kommer till redovisning av ESG-dimensioner är av allt större betydelse för intressenter. Därför har det efterfrågats från intressenter en standardisering och transparens för hur företagen ska agera när det kommer till hållbarhetsredovisning (Heichl & Hirsch 2023). Den svenska Riksbanken gick ut i en rapport från mitten av juni 2021 och diskuterade vikten av att det ska finnas tydliga standarder när det kommer till CSRD, för att det ska med enkelhet kunna tillämpas. De lyfter problem de ser kopplade till standarderna men poängterar att de vill ha områdesspecifika standarder för finansmarknaden. För att företagen ska veta hur de ska rapportera efterfrågas tydliga standarder som med lätthet kan tillämpas av företag, något i likhet med den information och standarder det finns när det kommer till finansiell rapportering (Ferlin et al. 2021).

Från och med räkenskapsåret 2017 var noterade bolag enligt EU-direktivet 2014/95/EU tvungna att redovisa en ickefinansiell rapport enligt NFRD (Directive 2014/95/EU). Det behövs ökad information och förståelse kring vad intressenter som är antingen producent av hållbarhetsrapporter eller konsument av hållbarhetsrapporter ser för utmaningar och möjligheter som följd av de nya standarderna som ingår i ESRS. ESRS träder i kraft 2024 där vi förväntas se de första hållbarhetsrapporterna 2025, av den anledningen är det ett angeläget ämne att fördjupa sig i.

1.2.2 Teoretiskt problem

I alla typer av företag och organisationer finns det intressentgrupper som har mer eller mindre inflytande, där det i regel bara är de mest inflytelserika intressenterna som har inflytande att påverka företaget genom beslutsfattande. Vikten av en sanningsenlig och informativ finansiell redovisning är av högsta prioritet, detta för att intressenterna ska kunna fatta rätt beslut grundade på korrekt information för att undvika informationsasymmetri (Rudzioniene 2006). Till följd av implementering

av transparensreglering gör det att intressenter har tillgång till mer information när det kommer till hållbarhet, information de kan använda för att ha möjlighet till att fatta mer välgrundade beslut än att bara räkna på värde och lönsamhet i företaget (Wagenhofer 2023).

När det kommer till instiftandet av hållbarhetsrapportering har händelseförloppet skilt sig åt från när den finansiella rapporteringen bildades. Den finansiella rapporteringen har förändrats med tiden till de standarder vi har idag, där IFRS används som global standard. En anledning till att hållbarhetsrapporteringen har haft en annan tidspreferens beror på den mängd olika intressenter som är intresserade av instiftandet av hållbarhetsrapportering. Samtidigt som hållbarhet är mer omfattande och därför blir det komplext att identifiera exakt vem som ska redovisa vad (Tschopp & Huefner 2015). När det kommer till CSR-rapportering så finns det ett signalvärde som indikerar att företaget tar ett socialt ansvar med djupare syfte än att bara tillfredsställa intressenter (Hetze 2016). ESRS är den mest ambitiösa generella standarden som producerats, de finns bland annat tydliga likheter till IFRS:s Sustainability disclosure, IFRS S2 som är IFRS klimatrelaterade redovisningar (Wagenhofer 2023).

Det teoretiska problemet grundar sig i att undersöka och analysera intressenters olika syn på de nya standarderna i hållbarhetsrapportering, med ett särskilt fokus på vad intressenter ser för eventuella utmaningar i implementeringsprocessen. Trots den omfattande forskningen kopplat till intressenternas syn på hållbarhetsrapportering, finns det fortfarande ett gap i förståelsen av vad intressenterna ser för utmaningar och möjligheter i samband med implementeringen av de nya standarderna. Det ger en intressant insikt att uppmärksamma hur de olika intressenterna resonerar när det kommer till de nya rapporteringskraven.

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med detta arbete är att undersöka intressentfeedback inskickad till EU om vad intressenter som antingen är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter ser för utmaningar och möjligheter till följd av de nya ESRS-standarderna. För att uppnå syftet ställs följande forskningsfrågor:

1. Vilka utmaningar och möjligheter identifierar intressenterna i samband med de nya standarderna som ingår i ESRS?

2. Hur skiljer synen på utmaningar och möjligheter beroende på om de är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter?

1.4 Avgränsningar

Uppsatsen syftar till att analysera intressentfeedback som under perioden nionde juni 2023 till och med sjunde juli 2023 är inskickad till EU som feedback på det de nya standarderna, ESRS. Det finns feedback från intressenter i majoriteten av de länder som ingår i EU, närmare bestämt 604 filer (European Commission u.å.b). I detta arbete kommer en geografisk avgränsning att göras, till att enbart analysera intressentfeedback från Sverige, Norge och Danmark. Skandinavien har haft höga nivåer av hållbarhetsrapportering och finansmarknaden i Sverige har kommit långt i implementeringen och användandet av hållbarhetsinformation.

1.5 Uppsatsens struktur

Arbetet är strukturerat i sex kapitel. I nästkommande kapitel, kapitel 2, redovisas litteratur som ger en inblick i de standarder som ingår i ESRS, följt av intressentteorin. Arbetet belyser även en del av finansiell redovisning och dess principer för att läsaren ska få en djupare förståelse för motivet till instiftandet av CSRD. Teorikapitlet följs av en beskrivning av arbetets metod i kapitel 3 som är en kvalitativ undersökning med en induktiv ansats. Kapitel 4 sedan övergår till arbetets empiri i där intressentfeedback redovisas för att komma till en diskussion i kapitel 5, där resultatet av den insamlade empirin redogörs för och jämförs med tidigare studiers resultat. Slutligen kommer det till arbetets sista kapitel, kapitel 6, som presenterar studiens slutsats och där arbetet knyts ihop.

2. Litteratur

I detta kapitel kommer litteratur som är relevant för detta arbete redovisas däribland tidigare forskning och den teori som valts. Inledningsvis presenteras ESRS för att sedan få en inblick hållbarhetsredovisning över tid, avslutningsvis presenteras en redogörelse kring evolutionsteorin.

2.1 ESRS

European Sustainability Reporting Standards (ESRS) är en ny gemensam serie av standarder för hållbarhetsrapportering i EU. Standarden innebär en förändring i ökad information när det kommer till frågor som handlar om miljö där information om bland annat klimat, föroreningar och biodiversitet ges. Sociala frågor som handlar om hur företagets egen personal har det, hur det ser ut för arbetare i värdekedjan ingår också, samtidigt som ESRS belyser frågor om bland annat konsumenter och slutanvändare (KPMG 2023). Standarden skiljer sig från den traditionella tanken om TBL där man kan räkna fram *gemensam* social-, miljömässig och ekonomisk påverkan eller förlust genom att beakta externaliteter (Elkington 1998). Dessutom, istället för att standarden tar upp en ekonomisk aspekt tar den upp bolagsstyrning (governance).

CSRD är en uppdaterad version av det tidigare direktivet kring hållbarhetsredovisning - NFRD - som instiftades 2014 (KPMG 2023). Under processen att utforma det nya direktivet har intressenter varit engagerade tillsammans med European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) för att komma fram till förbättrade och mer väsentliga standarder för hållbarhetsrapportering. När utformningen av ESRS startade var det bland annat i syfte att göra ett försök att likna GRI, som är en inarbetad men frivillig standard. Den exakta uppdelningen av de olika standarderna som ingår i ESRS kan ses i tabell 1 nedan.

Tabell 1: Struktureringen av ESRS

Grupp	Nummer	Ämne
Överskridande	ESRS 1	Generella krav
Överskridande	ESRS 2	Generella upplysningar
Miljö	ESRS E1	Klimat
Miljö	ESRS E2	Föroreningar
Miljö	ESRS E3	Vatten och marina resurser
Miljö	ESRS E4	Biodiversitet och ekosystem
Miljö	ESRS E5	Resursanvändning och cirkulär ekonomi
Social	ESRS S1	Egen arbetskraft
Social	ESRS S2	Arbetare i värdekedjan
Social	ESRS S3	Påverkade samhällen
Social	ESRS S4	Konsumenter och slutanvändare
Bolagsstyrning	ESRS G1	Affärsetik

Källa: Egen bearbetning

Det är viktigt att med ett bredare perspektiv undersöka olika typer av intressenter och inte bara intressenter som är intresserade av långvarig finansiell utveckling då det tenderar till att vara ett större fokus på ekonomisk tillväxt än på miljöaspekter. Därför är det av intresse att redovisa information som är kopplad till ESG-frågor där olika intressenters intressen inkluderas (Adams & Abhayawansa 2022). När utformningen av direktivet började var det en central del att olika intressenter fick vara med och säga sitt, för att utformningen av ESRS skulle bli så bra som möjligt.

2.2 Evolutionen kring hållbarhetsredovisning

Även om detta arbete fokuserar på intressenters syn på hållbarhetsrapportering finns det värde i att se över den finansiella redovisningen som har utvecklats under århundraden till de standarder vi har idag, detta för att få en tydligare bild av evolutionen kring den ickefinansiella rapporteringen. Under 1400-talet i storstaterna i Italien grundades tre villkor för när den finansiella redovisningen kan behövas: när affärshändelser ska jämföras mellan två parter, när det finns informationsasymmetri mellan två parter och när transaktioner har en ekonomisk betydelse mellan två parter (Johansson 2021). Tvåhundra år senare, i början av 1600-talet, grundades den dubbla bokföringen för att registrera bolagstransaktioner och med tiden har den finansiella redovisningen utvecklats till de standarder vi har idag (Roncaglia 2005).

International Financial Reporting Standards, IFRS, grundades 2001 och är ett internationellt regelverk gällande finansiell rapportering som är utformat av International Accounting standards Board, IASB. IFRS är ett principbaserat regelverk som används globalt av aktiebolag när det kommer till finansiell rapportering. Syftet med att grunda IFRS är att globalt bidra till långsiktig ekonomisk stabilitet, detta genom att på ett effektivt sätt kunna bidra till trovärdig och transparent finansiell rapportering (IFRS u.å.a). I EU är det ett krav att alla europeiska börsnoterade bolag måste redovisa sina finansiella rapporter enligt IFRS sedan år 2001, detta för att bolag av allmänt intresse så transparent som möjligt ska redovisa företagets ekonomiska ställning till intressenter. Precis som ESRS är IFRS uppdelade i en rad olika standarder som strukturerar upp hur den finansiella redovisningen ska redovisas. Från och med år 2021 har IFRS Foundation bildat International Sustainability Standards Board (ISSB). Syftet med detta är att utforma IFRS Sustainability Disclosure Standards för att försöka utveckla fram en ”global baseline of sustainability disclosures to inform financial markets” (IFRS u.å.b).

Det finns några grundantaganden när det kommer till redovisning: det ska vara en avgränsad period, en redovisningsenhet, redovisat i samma monetära enhet och ett antagande om fortlevnad (Johansson 2021). Sedan finns det principer när det kommer till värdering av företagets tillgångar. De består utav bokföringsmässiga grunder detta i form av periodisering, försiktighet kring värdering, samt matchningsprincipen som handlar om att en kostnad är en förbrukad resurs. De tidigare principerna handlar till störst del om att säkerställa att rapporten ska kunna konsumeras av olika intressenter genom en enhetlig standardisering för hur en finansiell rapport ska se ut, något som är relevant för hållbarhetsredovisning också. Sedan finns det en del grundläggande principer som inte är principer kopplade till värdering eller grundantaganden redovisningen. Dessa principer handlar om relevans, tillförlitlighet, jämförbarhet och väsentlighet (Johansson 2021). Principerna är av intresse i detta arbete för att de tillhör en fundamental och väsentlig del av den ickefinansiella rapporteringen, principerna har legat till grund för både i GRI och ESRS 1. Dessa principer är intressanta för att de utgör en typ av ram när det kommer till den finansiella och den ickefinansiella rapporteringen, då principerna handlar om att sätta en grund för vad som behövs för att rapporten ska kunna användas av intressenterna.

Relevans

Relevansen handlar om att informationen som finns i rapporten ska vara av relevans för att intressenter ska ha möjlighet till att ta välgrundade beslut. Relevans är också

en princip som är svår när det kommer till producenten av den finansiella rapporten då rapporten först har relevans när den konsumeras (Johansson 2021).

Tillförlitlighet

Den information som redovisas i rapporten ska vara verklighetstrogen och avspegla de företagshändelser som hänt under räkenskapsåret. Om det är en väsentlig företagshändelse som har hänt ska tilläggsupplysning göras så att en rättvisande bild redovisas enligt Årsredovisningslagen (1995:1554). Det är viktigt att de som ska konsumera rapporterna har ett förtroende för rapporterna, att de är tillförlitliga och innehåller sanningsenlig information.

Jämförbarhet

Rapporten ska gå att jämföras, inte bara med sig själv utan också med andra företags rapporter. Rapporterna används av olika intressenter i en rad olika situationer, ledningen i ett företag jämför relevanta nyckeltal för att se om det har presterats bättre eller sämre jämfört med tidigare år. Intressenter såsom långgivare, jämför till exempel årets resultat med branschstandard för att räkna på betalningsförmåga och säkerhet.

Väsentlighet

Enligt 2 kap. 3 a§ ÅRL gäller att: ”Ett företag får avvika från bestämmelserna om redovisning, uppställning, värdering, upplysningar och konsolidering i denna lag, om följderna av avvikelsen inte är väsentliga”. Väsentligheten handlar om hur stor betydelse eller avgörande vikt något har för att presenteras i rapporten, hur detaljerad informationen bör vara för att intressenter ska kunna fatta välgrundade beslut.

Väsentlighet är något som har diskuterats både när det kommer till den ickefinansiella rapporteringen och till den finansiella rapporteringen. När det kommer till den finansiella rapporteringen handlar väsentligheten till stor del om att förstå kunskapen bland de primära intressenterna som kommer att konsumera rapporten, följt av att rapporten ska innehålla information som är väsentlig när den sedan konsumeras av intressenterna (La Torre et al., 2020). När det kommer till hållbarhetsrapportering lyfts komplexiteten i att det handlar om flera samhällsperspektiv, väsentligheten spelar en bredare roll i hållbarhetsrapporterna eftersom det finns fler intressenter än i den finansiella rapporten (ibid).

Väsentligheten får en viktig roll när det kommer till hållbarhetsrapporter, när de ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekterna ska redovisas. När EU-direktivet

utformades togs vikten av väsentlighet upp av EU-kommissionen. Detta för att inte överbelastning av information kopplad till ickefinansiell information ska resultera i att företagen målar upp en missvisande bild av de arbete som görs kopplat till ESG, och greenwashing uppstår i rapporten (La Torre et al., 2020). De Cristofaro och Gulluscio (2023) tog upp i en forskningsartikel att bara för att information kring vad ett företag har för inverkan på klimatet betyder det inte att företaget automatiskt har en bra hållbarhetsredovisning (De Cristofaro & Gulluscio 2023).

Enligt EU-direktivet finns det i praktiken ett dubbelt väsentlighetsperspektiv när det kommer till ickefinansiell rapportering, när EU beskriver användandet av direktivet tar de upp väsentligheten som en central del av ickefinansiell rapportering, Europakommissionen beskriver tillämpningen enligt följande:

Hänvisningen till företagets ”utveckling, resultat [och] ställning” anger finansiell väsentlighet, i den allmänna betydelsen att påverka företagets värde. Klimatrelaterad information bör rapporteras om den är nödvändig för att förstå företagets utveckling, resultat och ställning. Detta perspektiv är vanligtvis mest intressant för investerare. [...] Hänvisningen till ”konsekvenserna av [företagets] verksamhet” anger miljömässig och social väsentlighet. Klimatrelaterad information bör rapporteras om den är nödvändig för att förstå företagets externa påverkan. Detta perspektiv är vanligtvis mest intressant för allmänheten, konsumenter, anställda, affärspartner, lokalsamhällen och civilsamhällesorganisationer. Dock behöver allt fler investerare även känna till investeringsobjektens klimatpåverkan för att bättre kunna förstå och mäta sina investeringsportföljers klimatpåverkan (EUR-lex 2019/C 209/01, § 2.2).

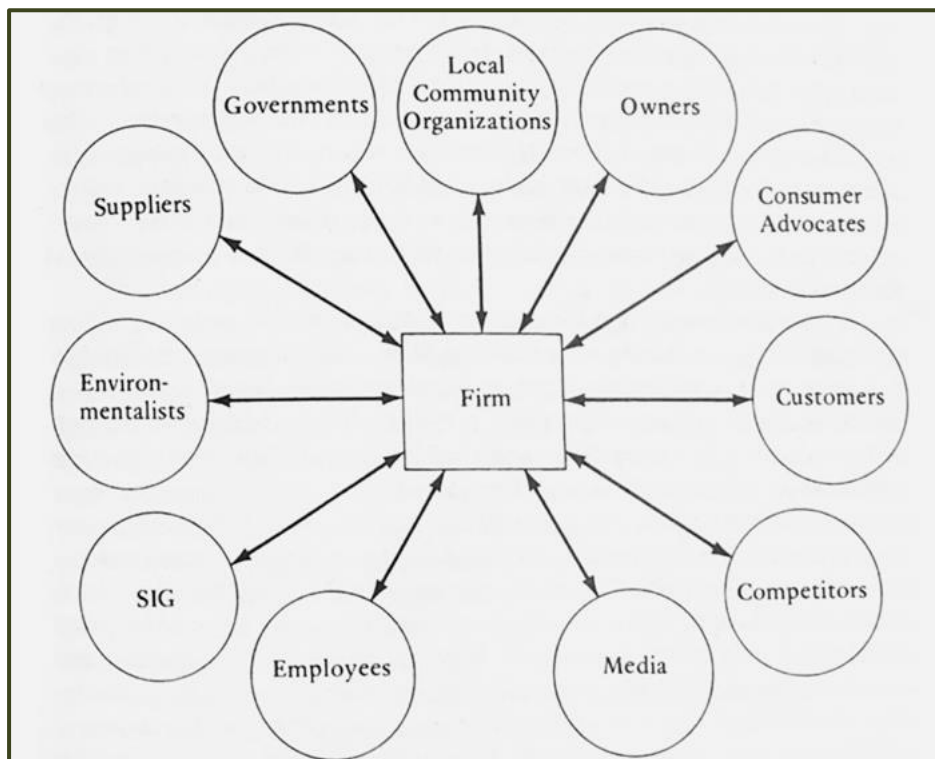
De ickefinansiella rapporterna som företagen ska producera bör utifrån ett av dessa perspektiv visa att klimatet är en väsentlig fråga (ibid). Grundpelarna i finansiell och ickefinansiell rapportering handlar om att transparent information ska nås av olika intressenter. Rapportens syfte är att den ska konsumeras och intressenterna är de som konsumerar den producerade redovisningen.

2.3 Intressentteori

Begreppet intressentteori (stakeholder theory) grundades i mitten av 1980-talet när boken *Strategic Management-A Stakeholder Approach* gavs ut av R. Edward Freeman år 1984. Freeman anses ha lagt grunden till intressemodellen som fortfarande används flitigt. Freeman beskrev en intressent som ”any group or individual who is affected by or can affect the achievement of an organization’s objectives” (Freeman & Mcvea 2001 s. 4).

Intressenter utgör allt från aktieägare till kunder, anställda, leverantörer men även intressenter som stat och myndigheter. Intressenter kan antas i två olika linjer, ett smalare perspektiv där det finns en direkt koppling till intressenten. Detta är det perspektiv som företagsledare och chefer i regel tillämpar, då det är deras närmsta intressenter de anser är viktigast. Samtidigt som det finns en bredare aspekt som utgår ifrån att mer eller mindre alla är intressenter (Freeman 2010).

Intressentmodellen beskrivs utifrån bilden nedan, med åren har modellen blivit lite modifierad men grundtanken är densamma. Varje företag är den omringad av sina intressenter, intressenterna spelar en central roll när det kommer till företagets beslut.

Figur 1: Stakeholder View of Firm (Freeman, 2010 s.25)

Intressentteorin är högst central för detta arbete då intressenterna är en viktig del i diskussionen kring redovisning och rapportering av hållbarhet. Teorin betonar vikten av att ta hänsyn till behoven hos olika intressenter för att företag ska nå långsiktig framgång (Diwan & Amarayil Sreeraman 2023). Intressenterna har en viktig roll när det kommer till utformningen av de standarder som ska sättas,

intressentengagemanget blir en viktig komponent för att fånga de mångdimensionella insikterna från olika intressenter. Detta för att ha möjlighet att få insyn i utmaningar som kommer med att fastställa en enhetlig standard inom ESG-rapportering, med hänsyn till olika intressenter (Zaid & Issa 2023).

Företagens syfte har länge varit att nå ekonomisk tillväxt och att maximera vinsterna för att göra aktieägare och de primära intressenterna nöjda. Under finanskrisen 2008 började det diskuteras om vikten att fokusera på fler aspekter än enbart den ekonomiska tillväxten, då företagen skulle nå en långsiktig ökad tillväxt (Martin et al. 2020). Efter finanskrisen insåg företag att det finns även andra aspekter att behöva se över än ekonomisk tillväxt, företagen började alltmer integrera ESG-faktorer när det kom till beslutsprocesser. Martin et al. (2020) tar upp kritiken kring att vissa företag endast inkluderar ESG som en trendig marknadsföringsstrategi, snarare än att ta det på allvar som en integrerad del av företagsbeslut. De påtalar att det skulle uppfattas som att företaget vill vara "hippt" och att många företag anser att det är eftersträvansvärt att uppfattas så. Martin et al. (2020) menar ändå att det är viktigt att organisationer ser över ESG och intressenterna som följer företagets beslutsprocesser.

När det kommer till ESG-prestanda så är det svårt att analysera och utvärdera de ESG-åtgärder som bolaget har gjort då det inte finns en tydlig definition av själva prestandan. För att ett bolag ska kunna fatta välgrundade beslut kopplade till hållbarhet och är värdeskapande för de olika intressenterna är det av stor vikt att de förstår hur olika ESG-komponenter påverkar intressenternas värdeutveckling (Kumar 2023). Hållbarhet har blivit en konkurrensfördel för bolag, om det finns starka relationer till de primära intressenterna stärker det kopplingen mellan lönsamhet och hållbarhet. Det diskuteras som en ny era och möjlighet till konkurrens mellan företag när företaget jobbar aktivt med hållbarhet (How stakeholder alignment on sustainability unlocks a competitive advantage 2022). "Today more than ever, it is critical to understand the day-to-day practicalities of stakeholders' lives – not simply their opinion of what we are already doing" (Vats 2022). Bolag som vill ha möjlighet att skapa både hållbarhets- och finansiellt värde behöver se över de relationer dem har till sina intressenter (How stakeholder alignment on sustainability unlocks a competitive advantage 2022).

Företagen och dess chefer står inför ett belastande arbete när det kommer till att bedriva verksamhet, då det är en allmän skyldighet att bolagen ska ta hänsyn till miljön (Gibson 2012). Gibson (2012) betonar vikten av att företagsledningar måste ta hänsyn till företagets miljöpåverkan men menar att det är av vikt att de ser över

den mänskliga hållbarheten, om att upprätthålla människors välbefinnande och utveckling (ibid). När bolagen behöver ta hänsyn till fler intressenter öppnar det också upp för nya möjligheter för bolaget, vilket gör det väsentligt att se över vad de olika intressenterna tycker.

3. Metod

I detta kapitel presenteras forskningsansatsen och litteraturgenomgången, samt arbetets tillvägagångssätt. Avslutningsvis i metodavsnittet tas arbetets kodning och etik upp samt kvalitetskriterier gällande den kvantitativa undersökningen.

3.1 Forskningsmetod

När det kommer till forskning kring företagsekonomi är det huvudsakligen två olika forskningsstrategier som används, det är kvantitativ- och kvalitativforskning (Bryman & Bell 2017). Den kvantitativa forskningen utgår från vissa varierande antaganden vad gäller tekniker för datainsamling då det handlar mer om att man samlar in mätbar och numeriska data med en induktiv eller deduktiv ansats. Detta skiljer sig ifrån den kvalitativa forskningsstrategin som grundar sig på insamlingen av data som oftare består av ord än av siffror, den kvalitativa forskningsstrategin tillämpas med en induktiv ansats (ibid). I arbetet kommer en kvalitativ undersökning att göras, detta med en induktiv ansats då arbetet utgår ifrån insamlad text och ett tolkande synsätt (Bryman & Bell 2017). I detta arbete lämpar sig en induktiv ansats då jag vill fånga kontexten och intressenternas uppfattning kring de nya ESRS-standarderna. I detta arbete kommer en tematisk analys att användas för att identifiera, analysera och rapportera olika teman i intressentfeedback som är inskickad av olika intressenter i Skandinavien (Bryman & Bell 2017). I arbetet kommer intressenterna att delas in i grupper, beroende på om de är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporterna för att sedan kunna analysera skillnaden mellan de olika intressentsegmenten. Detta för att tydligare kunna se skillnader mellan olika intressenter, hur de olika intressenterna väljer att tolka direktivet och vilka utmaningar och möjligheter de ser i olika branscher, beroende på om de är konsumenter eller producenter av hållbarhetsrapporterna.

3.2 Litteraturgenomgång

Den litteraturgenomgång som genomförts till detta arbete har varit av narrativ karaktär, detta för att samla in relevant information kopplad till ämnet för att sammanfatta den insamlade informationen av det studerade ämnet i text. En narrativ litteraturgenomgång har en tendens till att vara mer otydlig och ostrukturerad än andra litteraturgenomgångar som till exempel en systematisk litteraturgenomgång (Bryman & Bell 2017). Men då arbetet syftar till att skapa en ökad förståelse kring ämnet och inte ge ett definitivt svar lämpar sig den narrativa litteraturgenomgången. För att arbetet ska erhålla hög kvalitet har denna studie baserats på vetenskapliga artiklar. Vid litteratursökningen till denna studie är artiklar primärt hämtade från databaser som Science Direct, Google Scholar och Primo. Sökord som har använts i studien är: *ESRS*, *CSRD*, *intressenteorin*, *non financial reporting*, *Stakeholder theory*, *hållbarhets-redovisning*, *NFRD and materiality* (väsentlighet), *GRI*. Baserat på arbetets syfte och frågeställningar är dessa sökord arbetets nyckelord. De övriga källorna i arbetet som inte är utgör av akademiska tidskrifter är inhämtade bland annat på Eur-lex som är en av Europeiska unionens officiella webbplatser där EU-lagstiftning kan hämtas. Dessutom har intressentfeedback hämtats från Europakommissionens hemsida samt andra hemsidor som använts i arbetet av väsentlig karaktär är t.ex. IFRS.org, globalreporting.org. I arbetet har även kurslitteratur använts för att få relevant information gällande ramverk och teorier.

3.3 Empiriinsamling

För att uppnå arbetets syfte om att undersöka intressentfeedback inskickad till EU, har den primära empirin samlats in från Europeiska kommissionens websida med feedback, ec.europa.eu¹. Där fick intressenter tiden mellan den nionde juni 2023 till och med sjunde juli 2023 att lämna feedback på det de nya standarderna, ESRS.

3.3.1 Urval

När ett urval av intressenter har gjorts i detta arbete är valet av intressenter baserat på den geografiska aspekten, de länder som valts ut till denna studie är Sverige, Norge och Danmark. När insamlingen av intressenterna gjordes delades de in i olika kategorier enligt följande:

¹ [https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13765-Stora-och-borsnoterade-foretags-hallbarhetsrapportering-en-forsta-uppsattning-standarder/feedback_sv?p_id=32180832 \[2024-05-25\]](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13765-Stora-och-borsnoterade-foretags-hallbarhetsrapportering-en-forsta-uppsattning-standarder/feedback_sv?p_id=32180832 [2024-05-25])

- Vem intressenten är
- Vilket land kommer intressenten ifrån
- Interesse: konsument eller producent
- Hur många sidor som den inskickade feedbacken var på
- Om de använt sig av de formulär som EU gav som förslag att använda (Formuläret finns att läsa i bilaga 1)

Tabell 2: Sammanfattning av insamlad data

	<i>Intressenter</i>	<i>Land</i>	<i>Intresse</i>	<i>Sidor</i>	<i>Formulär</i>
1	Agreena ApS	Danmark	Konsument	6	Ja
2	BKI foods	Danmark	Producent	1	Nej
3	CEN and CENELEC	Danmark	Konsument/producent	13	Ja
4	CO-industri	Danmark	Konsument	5	Ja
5	Danish 92 Group	Danmark	Konsument	1	Nej
6	Danish Agriculture & Food Council	Danmark	Konsument/producent	1	Ja
7	Danish Institute for Human Rights	Danmark	Konsument	7	Ja
8	Danish National Funding Mechanism	Danmark	Konsument	7	Nej
9	Danish Standards	Danmark	Konsument	17	Ja
10	Finance Denmark	Danmark	Producent	5	Ja
11	FSR - Danish Auditors	Danmark	Producent	10	Ja
12	Global CSR (Sune Skadegaard)	Danmark	Producent	15	Ja
13	Insurance and Pension Denmark	Danmark	Konsument/producent	3	Ja
14	Laura Horn	Danmark	Konsument	1	Nej
15	SSC and RMC	Danmark	Konsument	12	Ja
16	The Confederation of Danish Industry	Danmark	Konsument	13	Ja
17	The Danish Chamber of Commerce	Danmark	Producent / konsument	3	Nej
18	The Danish Government	Danmark	Konsument	9	Ja
19	The Footprint Firm	Danmark	Producent	4	Ja
20	Tradepoint	Danmark	Producent	1	Nej
21	Norges Bank Investment Management	Norge	Konsument/producent	3	Nej
22	Norsk Hydro	Norge	Producent	1	Nej
23	The federation of Norwegian Industry	Norge	Konsument	1	Nej
24	2050 Consulting AB	Sverige	Producent	4	Ja
25	Andra AP-fonden	Sverige	Konsument/producent	1	Nej
26	Anonymous	Sverige	Konsument	1	Nej
27	AP7 (Sweden)	Sverige	Konsument	10	Ja
28	ChemSec	Sverige	Producent	2	Nej
29	Global Child Forum	Sverige	Konsument	5	Ja

30	Jernkontoret	Sverige	Konsument	2	Nej
31	Jönköping University	Sverige	Konsument	1	Nej
32	Scania	Sverige	Producent	1	Nej
33	Swedish Institute for Standards	Sverige	konsument	16	Ja
34	The Confederation of Swedish Enterprise	Sverige	Konsument/producent	1	Nej
35	The Swedish Financial Reporting Board	Sverige	Konsument	1	Nej

3.3.2 Datainsamlingsmetod

När det kommer till datainsamling är det antingen primär- eller sekundärdata som samlas in. Har författaren samlat in informationen själv genom intervjuer eller liknande handlar det om primärdata, medan då det handlar om data som någon annan har samlat in rör det sig om sekundärdata (Bryman & Bell 2017). Den data som har analyserats i detta arbete är sekundärdata som är inskickad till Europakommissionens hemsida, i form av intressentfeedback. I arbetet kommer jag att se över vad intressenterna lyfter för problematik eller möjligheter baserat på deras feedback, när EU öppnade upp för att ta in feedback på ESRS så länkade de en mall som dess intressenter kunde använda (bilaga 1). I empirin redovisas det också om intressenterna har använt denna mall som EU har lämnat ut som förslag, mallen är till för att med enkelhet kunna stapla upp vad som uppfattas som utmaningar och möjligheter gentemot standarderna.

3.3.3 Dataanalys

I detta kvalitativa arbete med en induktiv ansats har en tematisk analys valts ut som analysmetod för att analysera intressentfeedback. Användandet av tematisk analys är en vanlig metod vid kvalitativ forskning, metoden syftar till att hitta mönster och teman i den data som samlas in genom att identifiera huvudteman, underteman men även se över nyckelord (Bryman & Bell 2017).

3.3.4 Kodning och etik

I detta arbete har jag som författare haft en avgörande roll när det kommer till verifieringen av feedbacken då jag har läst igenom och tolkat den feedback som lämnats. Jag som författare har försökt att sammanfatta de olika utmaningar och möjligheter som olika intressenter har valt att skriva om i deras feedback utan att lägga någon egen värdering i informationen. Således har dock jag haft en väsentlig roll i arbetet av att lyfta fram de olika möjligheterna och utmaningar som intressenterna ser. Jag som författare har försökt att hitta olika teman i linje med en

tematisk analys för att få en tydlig överblick hur intressenterna resonerar. Jag har försökt att fånga kontext och letat efter tydliga inledningar till vad intressenter tycker, en intressent har som exempel skrivit ”Herewithin is where we have concerns [...]” (Feedback nr. 1 enligt tabell 2) för att jag sedan fått sammanfatta och lyft ut vad intressenten tyckte.

3.3.5 Trovärdighet och äkthet

Inom den kvalitativa forskningsdesignen finns det två grundläggande kriterier för att säkerställa kvaliteten: *trovärdhet och äkthet* (Bryman & Bell 2017). Enligt Bryman och Bell (2017) kan *trovärdhet* delas in i fyra olika kategorier vilka är *tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering*. När det kommer till tillförlitligheten i arbetet handlar det främst om hur troliga eller sanningsenliga resultat som arbetet har kommit fram till. För att öka *tillförlitligheten* i detta arbete har jag listat upp (tabell 2) vilka företag som ingår i arbetet, samt tydligt referera till vilken intressent som säger vad för att läsaren ska känna *tillförlitlighet* gentemot arbetet. När det kommer till den andra kategorin som är *överförbarhet* (ibid) kan det vara begränsad möjlighet till att använda sig av arbetets resultat i en annan kontext, än när det kommer till intressenter i Skandinaviens inställning till ESRS-standarderna. *Pålitlighet* beskrivs enligt Bryman och Bell (2017) att skribenten ska ha ett granskande synsätt, där det finns en tydlig redogörelse av arbetsprocessen. För att uppnå *pålitlighet* i detta arbete har jag skrivit en detaljerad methodsbeskrivning, med avseende på transparens har arbetet granskats av både handledare och studiekamrater. Arbetet granskades av en studiekamrat både i början av arbetet samt i slutet av arbetet, medan handledaren har varit delaktig genom hela processen. Det sista delkriteriet för att uppnå *trovärdighet* i arbetet är *konfirmering* och det handlar om skribentens insikt om att inte låta sina egna åsikter och tankar reflekteras i arbetet (ibid). I detta arbete har *konfirmeringen* tagits i beaktning när det kommer till empirin genom att jag har kontinuerligt tänkt på att redovisa intressenternas åsikter på ett objektivt sett, samt att vid upprepade gånger genom arbetet använda olika citat för att tydliggöra vems åsikt det är.

Det andra grundläggande kriteriet för att säkerställa kvaliteten är *äkthet*, som i sin tur är uppdelade i delkriterier: En *rättvis bild* samt *autenticitet*. Det första delkriteriet när det kommer till äkthet är att redovisa en rättvis bild av arbetet (Guba & Lincoln se Bryman & Bell 2017). Genom att jag som skribent har valt att inkludera flera olika synvinklar på empirin har en rättvis bild av arbetet kunnat redovisats. Empirin i arbetet består av insamlad feedback från intressenter inom

Skandinavien som valt att lämna feedback på de nya ESRS- standarderna, och vid tolkningen av empiriinsamlingen har jag som skribent en central roll i att redovisa en objektiv bild av den feedback som lämnats. Genom att jag är medveten om min roll i tolkningen av feedbacken tyder det på att jag har vetskap om den centrala roll jag har i tolkningen av feedbacken, detta bidrar till att stärka att jag redovisar en rättvis bild.

För att uppnå det andra delkriteriet om *autenticitet* finns det *ontologiska, pedagogiska, katalytiska* och *taktiska* aspekter för att arbetet ska vara *autentiskt*. För att uppfylla *autenticitetens* syfte om att förbättra förståelse samt påverka andras eller sin egen situation (Guba & Lincoln se Bryman & Bell 2017). Detta arbete bidrar med *autenticitet* genom att det ger en tydligare bild av intressenters inställning till nya standarder kopplat hållbarhetsredovisning. Samt kommer detta arbete att publiceras på SLU:s databas Epsilon vilket möjliggör att fler kan ta del av arbetets resultat.

4. Empiri

I detta kapitel presenteras arbetets empiriska data som består utav intressentfeedbacken som givits av de olika intressentgrupperna. Empirin redovisas först genom generella åsikter kring standarderna för att sedan redovisa vad de olika intressentgrupperna har för åsikter kring de nya standarderna.

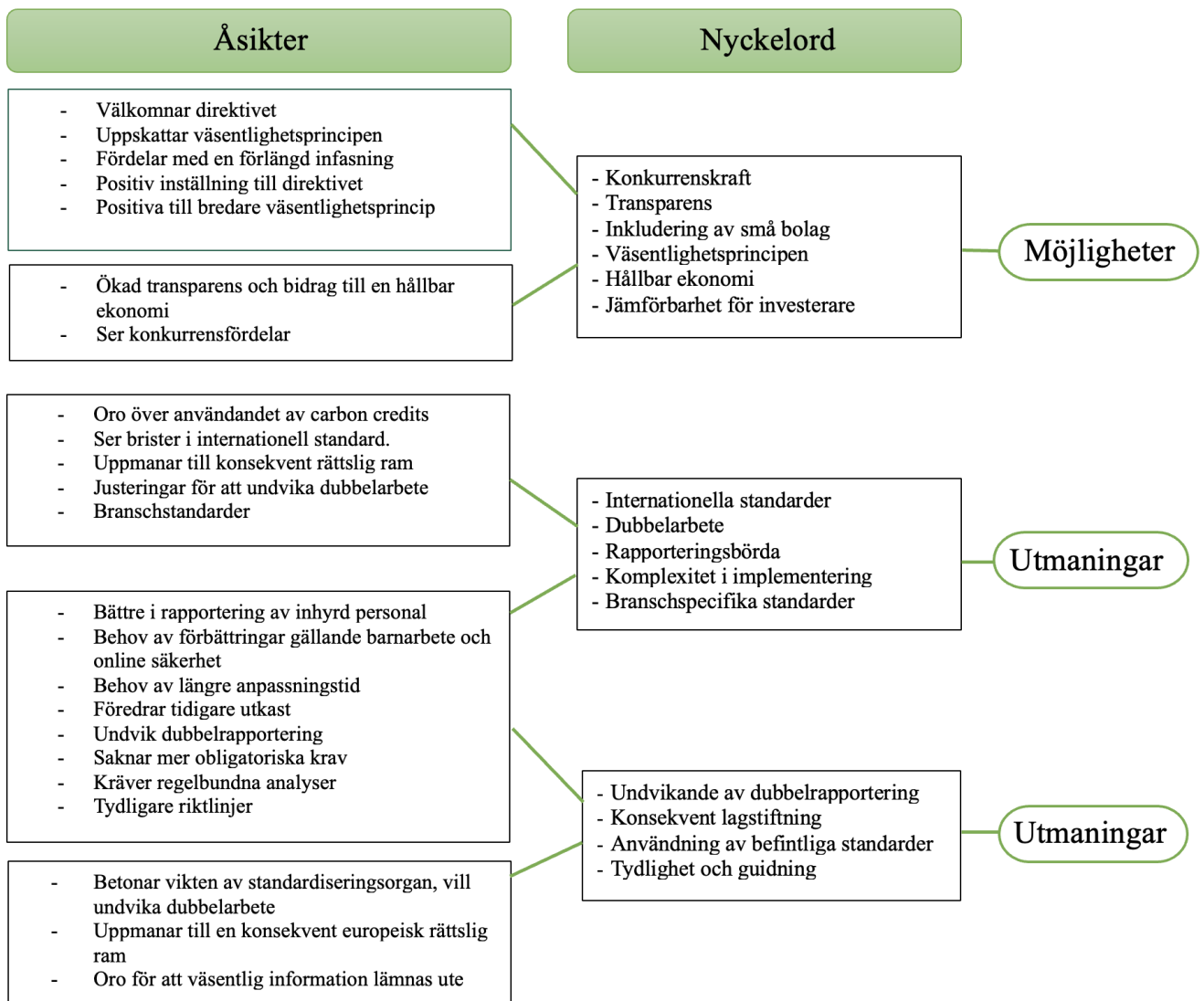
Syftet med detta arbete är att undersöka intressentfeedback inskickad till EU om vad intressenter som antingen är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter ser för utmaningar och möjligheter till följd av de nya ESRS-standarderna. För att samtidigt se hur de skiljer sig mellan producenter och konsumenter av hållbarhetsrapporter, kommer följande avsnitt att ägna sig åt en ingående analys av den insamlade empirin av intressentfeedback. Majoriteten av de intressenter som har rapporterat tillhör finanssektorn där bland fonder, finansinstitut samt federationer återfinns. Sedan finns det intressenter som jobbar med standarder i EU, samtidigt som att det finns en del intressenter som är hållbarhetsfokuserande.

4.1 Intressentfeedback

Intressenter fick möjlighet att lämna feedback på EU direktivet mellan den sjunde juni 2023 och den nionde juli 2023. Intressenterna som har valt att skicka in feedback har delade åsikter samtidigt som att samma intressenter kan tycka väldigt lika inom vissa områden. När analysen av intressentfeedbacken gjordes delades de in i två grupper där de antingen var producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter. Tidligt i analysstadiet visade det sig att det finns rapportproducenter som också är konsumenter av rapporter. Den intressentfeedback som var inskickad till EU var av mycket skild densitet, där vissa intressenter hade lämnat en liten notering om fem rader medan andra intressenter har lämnat in 16 sidor med feedback. Vid analysen av feedback har en tematisk analys gjorts för att hitta teman. Den tematiska analysen resulterade i två teman och för att få en så tydlig bild som möjligt rörande hur intressenterna resonerar har en figur med de främsta åsikterna och nyckelord skapats. Dessa speglar huvudtema och undertema

i den tematiska analysen som används, där det första temat reflekterar till de primära direkt observerade medan den andra temat speglar de bakomliggande tankarna som förklarar observationerna i första ordningen (Gioia et al. 2013).

I diagrammet nedan listas olika åsikter och nyckelord som kan tolkas som ett huvudtema och ett undertema. I diagrammet redovisas de olika intressenternas åsikter sammanslaget och de teman som de bildar, för att sedan i 4.2 och 4.3 redovisa producenters respektive konsumenters intressentfeedback.

Figur 2: Diagram, egen bearbetning

4.2 Intressentfeedback av konsumenter

4.2.1 Konsumenternas utmaningar

I detta avsnitt fördjupar vi oss i vad konsumenter av hållbarhetsrapporter ser som utmaningar med ESRS. Det finns en överensstämmelse bland flera intressenter att de anser att det tidigare utkastet var bättre, de tycker att nuvarande utkast inte riktigt håller internationell standard.

Overall, we call on the European Commission to take all necessary measures and action to NOT further reduce the ambition of the EFRAG standards proposal and preserve their integrity. Specifically, we see that the proposed draft holds some major problems, that represent a serious setback compared to the wording and intention of the original EFRAG proposal of November 2022 (Feedback nr. 5 enligt tabell 2).

De skulle gärna vilja se en betydligt högre nivå där man täcker in mycket mer, då man är ganska orolig för att det ska ske någon typ av över information från bolagen som i sin tur kommer att resultera i greenwashing. Samtidigt som man tycker att det bör vara hårdare krav och tycker det är viktigt att delar av de mätpunkter som idag är frivilliga ska bli obligatoriska. Några av intressenterna som är konsumenter lyfter att det finns en oro att väldigt ambitiösa företag som vill inta en framskjuten position inom hållbarhetsredovisning kommer att redovisa mycket mer än vad som faktiskt behövs. Där grundar sig oron i att de ambitiösa företagen kommer få en lägre ranking för att de väljer att redovisa mycket mer än vad företag som väljer att redovisa mycket mindre. Men samtidigt som man väcker en oro kring att företag utelämnar information för att det ska se bättre ut på papper, så är man också rädd att det blir för mycket belastning för företagen och att vi inte får ut tillräckligt kvalitativ information ur dem.

Konsumenterna är inte helt överens när det kommer till infasningen av standarderna och direktivet, några ser att man bör skjuta på länden för företag att fasa in standarderna och detta för att företagen ska redovisa kvalitativa rapporter. Samtidigt som andra tycker att infasningen mer eller mindre bör tas bort och att det kommer resultera i att det är okej med hållbarhetsrapporter som är någorlunda bra i början. Intressenterna poängterar tydligt att rapporterna måste vara jämförbara, konsekventa och tillförlitliga då det blir en fundamental grund för att initiativet ska bli lyckat. Norges Bank Investment Management (Feedback nr. 21 enligt tabell 2) som är en del av Norges Centralbank skriver: ”We need consistent, comparable and

reliable information from companies on social or environmental issues which are financially material to their business” .

4.2.2 Konsumenternas möjligheter

När det kommer till direktivet så ser konsumenterna ändå ganska många möjligheter. Man uppmuntrar verkligen standarden även om, som ovan nämnts, de tycker att det förra utkastet var hårdare och bättre. Men trots detta finns det en enighet när det kommer till att själva idén om hållbarhetsrapportering och att standarderna är ett bra initiativ. Intressenterna som är konsumenter tycker att det är rimligt ur en hållbarhetssynpunkt att företag ska redovisa en hållbarhetsrapport. Konsumenterna är långt ifrån eniga när det kommer till att väsentlighetsprincipen är något bra men man lyfter också att de har förståelse för varför väsentlighetsprincipen är där. De lyfter att hållbarhetsredovisning kommer bidra till ökad transparens mellan företagen, men poängterar också att i en global kontext är hållbarhetsrapportering väldigt viktigt för globala investerare. Detta för en långsiktig hållbar ekonomisk utveckling.

4.3 Intressentfeedback från producenter

4.3.1 Producenternas utmaningar

I detta avsnitt fördjupar vi oss i vad producenterna ser som utmaningar med ESRS. En av producenternas största oro när det kommer till hållbarhetsrapportering handlar om att de är oroliga för arbetsbördan. De tycker att standarderna är för otydliga och skulle vilja ha tydligare information om vad som ska ingå i rapporterna, detta för att implementeringen av hållbarhetsrapporter ska gå så enkelt så möjligt. Det finns också en stor efterfrågan på framför allt branschstandarder. Man vill ha tydliga riktlinjer vad enskilda bolag i olika branscher ska hålla på med.

Det finns en tudelning när det kommer till väsentlighetsprincipen, där vissa producenter tycker att det är jätteviktigt att det finns en väsentlighetsprincip där företagen själva kan definiera vad som är viktigt för just deras företag. Samtidigt tycker andra intressenter att väsentligheten gör att det blir otydligare och man vet inte riktigt vad det är man ska rapportera. Det finns dock en efterfrågan från producenterna om att de ändå vill se varför företag resonerar att något inte är väsentligt.

De lobbyar för längre infasning då de tycker att infasningsplanen som har ställts upp i direktivet är för kort tid för att hinna implementera det i sina verksamheter. En del av intressenterna tar upp att det inte får ske dubbel rapportering, intressenterna menar att idag rapporterar redan bolag enligt olika standarder så som International Organization for Standardization (ISO) och att ESRS bör täcka andra rapporteringskrav detta för att undvika dubbelarbete. Swedish Institute for Standards lyfter bland annat att ESRS E1, E2 General har tydliga likheter med “ISO 14001 :2015 Environmental management systems - Requirements with guidance for use” (Feedback nr. 33 enligt tabell 2). Det finns en oro i att företagen som vill redovisa mycket och väljer att redovisa mer än vad de behöver kommer att få lägre ranking av företag inom ESG branschen än företag som redovisade absolut minimum.

4.3.2 Producenternas möjligheter

Producenterna välkomnar direktivet och tycker det är ett bra initiativ. De ser att det är viktigt för miljöarbetet. Det är flera intressenter som lyfter vikten av väsentlighetsprincipen för att kunna fokusera på vad som företaget ser är relevant för deras verksamhet. Man poängterar att hållbarhetsrapportering kan vara av värde för att få en jämförbarhet gällande företags klimatarbete för att locka till sig investerare. I företag som är väldigt ambitiösa när det kommer till hållbarhet och tycker att de har en central del i arbetet mot en bättre miljö väcks oron att det skulle kunna slå tillbaka på dem. Det grundar sig i oron kring att företag som väljer att inte redovisa lika mycket information gällande utsläpp kan uppfattas som mer miljövänliga. Detta jämfört med de företag som redovisar mer information än vad de behöver och att det skulle slå tillbaka på dessa genom att de upplevs som mindre miljövänliga. När den egentliga situationen kan vara att de företag som redovisar mer än vad de behöver kan vara mer miljövänliga, en tanke som introducerades i föregående avsnitt om utmaningar. Det generella ställningstagandet bland producenterna, kring möjligheterna med ESRS, är att ett väldigt bra initiativ för arbetet mot hållbarhet, de välkomnar direktivet och uppskattar den minskade komplexiteten i och med väsentlighetsprincipen.

5. Analys och diskussion

I avsnitt 5.1 och 5.2 analyseras huvudsakliga teman från konsumenternas respektive producenternas feedback. Detta följs av ett avsnitt 5.3 där feedbackens språkliga aspekter analyseras. Efter dessa tre avsnitt görs en diskussion i avsnitt 5.4 där diskuteras arbetes resultat med de empiriska studier som andra forskare genomfört.

5.1 Konsumenternas syn på feedbacken

Den intressentgrupp som är konsumenter av hållbarhetsrapporter anses vara en relativt enad intressentgrupp i sin feedback då det i regel var ”ett tack” till EU som valt att skapa direktivet med dess standarder. Ett tack till att EU tog ett ställningstagande när det kom till att möta FN:s Agenda 2030 mål.

The Danish Chamber of Commerce welcomes the development of a common European reporting framework on sustainability reporting. However, it is of crucial importance that focus is maintained on the overall purpose; to support and to solve the sustainability challenges facing all (Feedback nr. 17 enligt tabell 2).

Bland feedbacken på standarderna var diskussionen kring väsentlighetsprincipen mest central bland feedbacken från konsumentintressenterna, vissa var enade om att det är ett bra initiativ för att bolagen har möjlighet att prioritera vad som är väsentligt i arbetet med hållbarhetsrapporter. Men i och med att företagen har möjligheten att själva bestämma vad som är relevant för deras verksamhet öppnas en oro. En klar majoritet av konsumenterna av hållbarhetsrapporterna är oroad över konsekvenserna av att företagen får ha något självbestämmande över vilken information som är väsentlig att redovisa. En av de intressenter som väcker oro kring väsentlighetsprincipen är CO-industri som menar att det krävs tydligare riktlinjer kring hur ett företag ska redovisa att något inte är väsentligt kring ESRS 1, 31 §.

De menar att ”Undertakings should be required to explain why they have determined a topic to be ‘not material’. The ‘may briefly’ should be replaced with ‘shall’ ” (Feedback nr. 9 enligt tabell 2).

De ansåg att det tidigare utkastet med obligatoriska krav var bättre. Det finns en generell oro kring standarderna när det kommer till tydlighet rörande vad som måste ingå i rapporten. När det kommer till miljöfrågor finns det otydligheter som konsumenterna vill ska specificeras. Det finns en oro bland intressenterna att när företagen själva får välja vad som är väsentligt finns det en risk att företagen väljer att överösa med information som resulterar i greenwashing.

I feedbacken från organisationen Danish standards som är ett standardiseringsorgan i Danmark och medlem i European Committee for Standardization (CEN), European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC), ISO och International Electrotechnical Commission (IEC) lyfter de problematiken angående dubbelrapportering: ”Danish Standards uppmanar Europeiska kommissionen att garantera en konsekvent europeisk rättslig ram och säkerställa att europeiska standarder, enligt förordning EU nr 1025/2012.” (Feedback nr. 4 enligt tabell 2). Den oro de ser handlar om att det redan idag finns etablerade standarder i Europa som bland annat ISO som är ett internationellt standardiseringsorgan som jobbar med frivilliga standarder för kvalitetssäkring (Sis u.å.). De lyfter att det bör vara av största vikt att se till att det blir övergripande standarder för att undvika dubbelrapportering.

Majoriteten av den feedback som är inskickad av intressenter i Skandinavien kommenterar antingen oro över miljö eller kostnader för bolagen, däremot så lyfte Global Child Forum utöver att det är ett bra initiativ att barn bör lyftas som en intressentgrupp, då de anser att det är av största vikt att företagen förstår sin inverkan på barn och deras rättigheter (Feedback nr. 29 enligt tabell 2). Det generella intresset från konsumenterna av hållbarhetsredovisning mynnar ut i framför allt tre huvudsyften:

- Oro kring väsentlighetsprincipen;
- Hårdare krav på vad som måste inkluderas i rapporten;
- Enlighet med andra standarder.

5.2 Producenternas syn på feedbacken

De intressenter som är producenter av hållbarhetsrapporter tackar enat för möjligheten att tycka till kring direktivet. Producenterna är också ganska överens i frågan om att det är ett viktigt steg när det kommer till arbetet mot en hållbar framtid, däremot ligger en av deras största oro i implementeringen av hållbarhetsredovisningarna. Infasningen är ett av huvudämnena för producenterna, likväl att få branschstandarder. Bland annat lyfter Scania upp i sin intressentfeedback att de ser stora problem med hur implementeringen av direktivet ska gå till, de tar upp att de tycker att det är otydliga ramar för vad som ska vara med. En av deras största orosfaktorer som de tar upp är att ha enkel och tydlig information kring vad som ska vara med, så att det med tydliga instruktioner så att uppgiften att samla in relevanta fakta hamnar närmare produktionen (Feedback nr. 32 enligt tabell 2).

Norges Bank Investment Management som är en del av Norges centrala bank anser att hållbarhetsrapporterna behöver vara jämförbara, konsekventa och tillförlitliga. Och de uppmuntrar diskussionen som förs kring hållbarhetsrapportering mellan EU-kommissionen, EFRAG och ISSB samtidigt som de anser att det är av vikt för internationella investerare. Däremot så efterfrågar de konkreta nyckeltal och är det så att ett företag inte redovisar ett nyckeltal på grund av väsentlighetsprincipen, så tycker Norges centrala bank att det är av vikt att ange varför information i så fall lämnas ute (Feedback nr. 23 enligt tabell 2).

Enighet råder när det diskuteras om väsentlighetsprincipen, en viktig ståndpunkt för de flesta av producenterna. Samtidigt så poängterar de även att det är av vikt att företag utgår ifrån sanningsenlig information. En annan aspekt de påpekar är vikten av branschstandarder, där de syftar till att ha checklistor likt konsumentprisindex (KPI). KPI räknar ut den genomsnittliga prisutvecklingen för inhemsk konsumtion och genom att ha något likt KPI:er att utgå ifrån gör att rapporteringsbördan inte blir lika tidskrävande och kostsam. Det generella intresset från producenterna av hållbarhetsredovisning mynnar ut i framför allt tre huvudsyften:

- Uppskattar väsentlighetsprincipen;
- Vill ha strukturerade krav på vad som måste inkluderas i rapporten;
- Enlighet med standarder, inklusive branschstandarder, samt vikten att rapporterna ska kunna vara jämförbara med varandra.

5.3 Språkanvändning

EU har gett intressenter en möjlighet av att lämna feedback på standarderna ESRS ur direktivet CSRD, i och med ett antagande om att de intressenter som valt att skicka in en feedback har något att säga. Kan en eventuell slutsats dras att de som tycker att detta förslag är positivt inte har valt att anstränga sig för att skicka in feedback. Det språkbruk som genomgående har använts av de olika intressenterna är att de har börjat med att skriva något positivt om utkastet för att sedan komma med sin kritik och ståndpunkt kring standarderna. De bygger upp någon slags inbäddning som en smörgås av först något bra för att sedan komma med vad man anser är mindre bra, för att sedan igen berätta vad de anser är bra (Dohrenwend 2002). När det kommer till de två olika intressentgrupperna är den största skillnaden i hur de presenterar sin ståndpunkt. När det kommer till producenternas feedback handlar det främst om att lyfta en text som lite underförstått känns som lite besvärlig. Texterna beskriver de svårigheter som organisationen möter med de kommande förändringarna där bland Tradepiont har kommenterat ”First of all, thanks for your work. As ESG specialist for a company due to report from FY 2025. I find it frustrating to implement the proposed changes” (Feedback nr. 20 enligt tabell 2). Det finns en underliggande frustration och irritation med olika svårigheter kopplade till de nya standarderna. Däremot, när konsumenterna skriver så lyfter de tidigt att det är för enkelt för organisationerna och av den anledningen tycker de att delar som de uppfattade vara bättre i tidigare utkast ska ”tas tillbaka”.

5.4 Diskussion

I intressentfeedbacken finns det en delning både mellan intressentgrupperna och inom gruppen. Väsentligheten tas upprepande gånger upp som antingen ett problem eller en lösning för hur företagen ska kunna implementera och agera i rapporteringsprocessen till hållbarhetsrapporterna. Intressenterna som vill ha mycket hårdare krav när det kommer till mängden mätpunkter som ska rapporteras belyser att de förstår varför det är svårt att få igenom det. Det finns en förståelse för att det ska vara genomförbart också. När intressentfeedbacken analyserades fanns det således en tanke om att de intressenter som gett feedback på ESRS har gjort det utifrån deras ståndpunkt och intresse. Trots att det syns ett tydligt egenintresse i alla feedbacks så diskuterar de olika sidor men de tar mer eller mindre upp samma problem.

5.4.1 Identifierade utmaningar och möjligheter

Med utgångspunkt i forskningsfrågan om vilka utmaningar och möjligheter som intressenterna identifierar i samband med de nya standarderna som ingår i ESRS har denna studie visat att de utmaningar som lyfts upp av intressenter handlar om komplexiteten i standarderna kring hur implementeringsprocessen ska gå till, detta samtidigt som att väsentlighetsprincipen är en högst central del av intressent-feedback. Som La Torre et al. (2020) lyfte spelar väsentligheten en viktig roll när det kommer till hållbarhetsrapportering, idén att vikten av väsentlighet är stor avspeglade sig tydligt i den feedback som intressenterna hade skickat in. Däremot, till skillnad från vad La Torre et al. (2020) redovisade, var det en majoritet av konsumenterna som snarare betonade att väsentligheten skapade ett hål där företagen kunde undanhålla information som de inte vill redovisa, detta med argumentet att det inte var väsentligt för den specifika organisationen. Till denna problematik var det flera intressenter som lyfte att de efterfrågade tydligare riktlinjer när det kommer till att välja om något är väsentligt eller inte. Både konsumenter och producenter betonade vikten av att det skulle finnas en tydlig standard för hur företagen redovisar varför något inte är väsentligt.

Intressenterna lyfte en oro rörande att det skulle finnas en öppning för att bolag som inte kunde dölja viss data, istället valde att redovisa långt över vad de behövde. Denna oro som intressenterna lyfte tog också De Cristofaro och Gulluscio (2023) upp i deras artikel. De syftade då på att bara för att ett företag väljer att visa väldigt mycket information betyder inte det nödvändigtvis att det är bra information, dvs företaget producerar ingen bra miljöredovisning om de redovisar irrelevant information. Särskilt konsumenterna var oroliga för att det skulle kunna ske någon typ av greenwashing. Diwan och Amarayil Sreeraman (2023) belyste vikten av intressentteorin när det kom till redovisning och rapportering kring hållbarhet. Intressenterna kring hållbarhet är betydligt fler än när en finansiell rapport verkställs, eftersom intressenterna kring den finansiella rapporten främst är intresserade av att se hur företaget förhåller sig till de tilltänkta tillväxtnålen. Att hållbarhetsrapporterna har en breddad intressentgrupp tycks kunna avläsas bara genom att se på de olika intressenterna i Skandinavien som har valt att lämna feedback på de standarder som ska ingå i CSRD. Det är företag som Agreena ApS, CO-industri, Insurance and Pension Denmark, Global Child Forum, Jernkontoret och Scania som bara är ett axplock av de intressenter som valt att lämna feedback. Genom att ha olika typer av intressenter ger det en intressant inblick när de väljer att belysa ungefär samma problematik, men framför allt ger det insikter från olika aspekter. Detta för att fånga de mångdimensionella insikterna från olika intressenter

för att sedan ha möjlighet att hitta en enhetlig standard kring hållbarhetsredovisning. Zaid och Issa (2023) påpekade vikten av att få mångdimensionella insikter från olika intressenter när det kom till ESG-rapportering. Detta tycks synas i den feedback som intressenterna lämnat där bland annat Global Child Forum poängterar vikten av de sociala frågorna bland standarden och där Insurance and Danish National Funding Mechanism påvisar vikten av hållbarhetsrapportering när det kommer till konkurrenskraft.

5.4.2 Skillnaden mellan producenter och konsumenter

Den andra forskningsfrågan handlade om hur uppfattningarna rörande utmaningar och möjligheter skiljer sig mellan producenter respektive konsumenter av hållbarhetsrapporter. När det kommer till syftet av att införa standarder för hållbarhetsredovisning, då är de flesta intressenterna helt i linje med att de är det initiativ som behöver göras för att ha möjlighet att kunna möta de mål som FN har redovisat i Agenda 2030. Intressenterna är enade i sin ståndpunkt när det kommer till att det finns fördelar i att bolag behöver hållbarhetsredovisa. Trots att vissa företag kan misstänkas för greenwashing, anses seriösa storföretag ändå lämna tydliga och transparenta rapporter. Där har intressenterna ändå en tanke om att det är bättre att storföretagen får föregå med gott exempel. Producenterna och konsumenterna är överlag delade när det kommer till implementeringen av ESRS, producenterna tycker att de behöver betydligt mer tid för att ha möjlighet att ställa om organisationen. Scania belyser bland annat i sin feedback att de saknar både tid och tydliga riktlinjer för hur de ska kunna involvera anställda längre ner i organisationen (Feedback nr. 32 enligt tabell 2). Samtidigt som att en majoritet av producenterna lyfter att infasningstiden hade kunnat vara betydligt kortare. De menar att det inte hade gjort så mycket om den första rapporten inte blivit så högkvalitativ som år två, för då har intressenterna ändå en rapport att ta del av.

Intressenterna diskuterar kring principen om väsentlighet vad gäller både fördelarna men likväl nackdelarna. Där fördelarna kring väsentlighetsprincipen handlar om att bolagen har möjlighet att lägga resurser på vad de anser är väsentligt och att på så sätt få ut rapporter av högre kvalitet. Detta är producenterna väldigt tydliga med att det är en fördel men producenterna lyfter samtidigt att väsentligheten öppnar upp för förvirring, och extra arbete när bolagen inte vet var de ska söka efter fakta om hur dem går tillväga. Nackdelarna som lyfts handlar om att företagen kan välja att inte redovisa information och denna oro tas upp av både producenter och konsumenter. De producenter som lyfte detta som en nackdel påtalade att det fanns en oro kring att företag som valde att redovisa så lite som det gick, skulle få en

högre rankning när den ska granskas av en oberoende revisor. Oron grundar sig i att de bolag som redovisar mindre får en högre rankning än de bolag som valde att vara entusiastiska och redovisa betydligt mer än vad de faktiskt behövde.

6. Slutsats

I detta kapitel redovisas arbetets slutsats och en slutlig diskussion av intressentfeedbacken görs, för att sedan avslutas med ett förslag för vidare forskning.

Syftet med detta arbete är att undersöka intressentfeedback inskickad till EU om vad intressenter som antingen är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter ser för utmaningar och möjligheter till följd av de nya ESRS-standarderna. Jag undersöker vad intressenter som antingen är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter ser för utmaningar och möjligheter till följd av dem nya standarderna ESRS. För att uppnå syftet ställdes två forskningsfrågor, den första handlade om vilka utmaningar och möjligheter intressenterna identifierar i samband med dem nya standarderna som ingår i ESRS. Den andra forskningsfrågan undersökte hur synen skiljer sig på utmaningar och möjligheter beroende på om de är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter. För att få svar på dessa forskningsfrågor analyserades data med en tematisk analys.

Majoriteten av intressenterna påpekade att de ansåg att det är ett viktigt ställningstagande och initiativ av EU för att ha möjlighet att kunna möta de mål som FN har presenterat i Agenda 2030. Framför allt så ser intressenterna möjligheter med hållbarhetsrapporterna både med ökad konkurrenskraft globalt sett, samt mot investerare då dem får en mer fördjupad insikt i bolagen specifikt kopplat till ESG frågor. Intressenterna belyser oro men också optimism med att lyckas få en hållbarhetsrapportering som är generellt täckande, som i sin tur resulterar i att företagen inte behöver upprätta flera rapporter än en ickefinansiell rapport och en finansiell rapport. I tidigare kapitel togs det upp att intressenterna är relativt eniga i problemen som ställs kring rapporteringen, men belyser olika sidor av problemet. Som Diwan och Amarayil Sreeraman (2023) tog upp är det väsentligt att ta hänsyn till intressenterna när det kommer till ickefinansiell rapportering, detta då det är en bredare skala av intressenter när det kommer till ickefinansiell rapportering.

Det som var mest omtalat i feedbacken var väsentlighetsprincipen, där åsikterna skiljde sig åt beroende på intressentens egenintresse. En klar majoritet av producenterna ansåg att väsentlighetsprincipen var något bra. Företagens resurser kunde istället för att försöka producera information om delar som inte anses vara relevanta till bolagen, kunde med väsentlighetsprincipen gå till att få ut hållbarhetsrapporter av hög kvalitet. Samtidigt oroade sig en majoritet av konsumenterna över att företag skulle välja att utesluta information som de inte vill visa. Detta belyste även De Cristofaro och Gulluscio (2023) som ett eventuellt problem och poängterade att bara för att ett företag redovisar stora mängder av data betyder det inte nödvändigtvis att den data som redovisas är relevant data, som sedan resulterar i en bra hållbarhetsredovisning. Intressenterna belyser samma problem men med olika vinklar och aspekter. Det fanns även en enighet om att initiativet är ett sätt på vägen att möta FN:s miljömål uppsatta i Agenda 2030, däremot lyfte konsumenterna en intressant aspekt om att det finns en stor möjlighet att detta kommer att bidra till att bolagen har incitament om att tävla om att bli bättre. Om EU tar hänsyn till de problem som intressenterna belyser och anpassar rapporteringsstandarden till ett mellanting finns det möjlighet att hitta en rapporteringsstandard som är tillräckligt bra och tydlig för att börja med.

I detta arbete har det varit fokus på att se över vad intressenter tycker är väsentligt beroende på om de är producenter eller konsumenter av hållbarhetsrapporter. Ett förslag om vidare studier är att göra samma arbete men se över fler intressenter än bara från Skandinavien. Det finns 604 inskickade feedbackdokument från olika intressenter i EU samt organisationer som är stationerade utanför Europa men har intressen i EU. Det hade varit intressant om man hade fått en tydligare redogörelse mellan intressenter på en bredare front, då Sverige, Norge och Danmark inte skiljer sig så mycket åt.

Referenser

- Adams, C.A. & Abhayawansa, S. (2022). Connecting the COVID-19 pandemic, environmental, social and governance (ESG) investing and calls for 'harmonisation' of sustainability reporting. *Critical Perspectives on Accounting*, 82, 102309. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2021.102309>
- Bryman, A. & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 3. uppl. Liber AB.
- De Cristofaro, T. & Gulluscio, C. (2023). In Search of Double Materiality in Non-Financial Reports: First Empirical Evidence. *Sustainability*, 15 (2), 924. <https://doi.org/10.3390/su15020924>
- Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups Text with EEA relevance* (2014). *OJ L*. <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng> [2023-12-05]
- Diwan, H. & Amarayil Sreeraman, B. (2023). From financial reporting to ESG reporting: a bibliometric analysis of the evolution in corporate sustainability disclosures. *Environment, Development and Sustainability*,. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03249-2>
- Dohrenwend, A. (2002). Serving Up the Feedback Sandwich. *Family Practice Management*, 9 (10), 43–46
- Elkington, J. (1998). ACCOUNTING FOR THE TRIPLE BOTTOM LINE. *Measuring Business Excellence*, 2 (3), 18–22. <https://doi.org/10.1108/eb025539>
- EUR-Lex - C:2019:209:TOC - EN - EUR-Lex* (u.å.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=OJ%3AC%3A2019%3A209%3ATOC> [2024-04-21]
- European commission (u.å.a) *Corporate sustainability reporting*. https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en [2024-04-30]
- European Commission (u.å.b). *European sustainability reporting standards – first set*. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13765-European-sustainability-reporting-standards-first-set/feedback_en?p_id=32180832
- European Commission (2023). *The Commission adopts the European Sustainability Reporting Standards*. https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en [2024-04-21]
- Federal Office for Spatial Development ARE (1987). *Brundtland Report* <https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html> [2024-06-02]

- Ferlin, M., Blixt, J. & Brattström, E. (2021). *Hållbarhetsrapportering - behov av ökad standardisering och transparens*. (4). Sveriges Riksbank.
- Freeman, R. & Mcvea, J. (2001). A Stakeholder Approach to Strategic Management. *SSRN Electronic Journal*,. <https://doi.org/10.2139/ssrn.263511>
- Freeman, R.E. (2010). *Strategic management: a stakeholder approach*. University Press.
- Gibson, K. (2012). Stakeholders and Sustainability: An Evolving Theory. *Journal of Business Ethics*, 109 (1), 15–25. <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1376-5>
- Gioia, D. A., Corley, K. G., & Hamilton, A. L. (2013). Seeking qualitative rigor in inductive research. *Organizational Research Methods*, 16(1), 15–31. https://www.researchgate.net/publication/258174099_Seeking_Qualitative_Rigor_in_Inductive_Research [2024-04-27]
- GRI (u.å.). *About GRI*. <https://www.globalreporting.org/about-gri/> [2023-11-20]
- Heichl, V. & Hirsch, S. (2023). Sustainable fingerprint – Using textual analysis to detect how listed EU firms report about ESG topics. *Journal of Cleaner Production*, 426, 138960. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138960>
- Hetze, K. (2016). Effects on the (CSR) Reputation: CSR Reporting Discussed in the Light of Signalling and Stakeholder Perception Theories. *Corporate Reputation Review*, 19 (3), 281–296. <https://doi.org/10.1057/s41299-016-0002-3>
- How stakeholder alignment on sustainability unlocks a competitive advantage* (2022). *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2022/02/how-to-strengthen-sustainability-by-engaging-with-stakeholders/> [2024-05-25]
- IFRS (u.å.a). *Home*. <https://www.ifrs.org/> [2023-12-21]
- IFRS (u.å.b). *Who we are*. <https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/> [2023-12-22]
- Johansson, C. (2021). *Extern redovisning*. Sjätte upplagan. Sanoma utbildning.
- KPMG (2023). *Vad innebär ESRS - EU:s nya standard för hållbarhetsredovisning? - KPMG Sverige*. KPMG. <https://kpmg.com/se/sv/home/tjanster/hallbart-foretagande/rapportera/esrs.html> [2023-11-30]
- Kumar, S. (2023). A Review ESG Performance as a Measure of Stakeholders Theory. *Academy of Marketing Studies Journal*, 27 (3S), 1–2
- La Torre, M., Sabelfeld, L., Blomkvist, M. & Dumay, J. (2020). Rebuilding trust: sustainability and non-financial reporting and the European Union regulation. *Meditari Accountancy Research*, 28, 701–725. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-06-2020-0914>
- Martin, B., Brindisi, C. & Kay, I. (2020). The Stakeholder Model and ESG. *The Harvard Law School Forum on Corporate Governance*. <https://corpgov.law.harvard.edu/2020/09/14/the-stakeholder-model-and-esg/> [2024-02-20]
- Rimmel, G., Arvidsson, S., Beusch, P., Hartmann, B., Jonäll, K., Sabelfeld, S. & Skoog, M. (2018). *Redovisning för hållbarhet*. Första upplagan. Sanoma utbildning.
- Regeringskansliet (2010). *Effekterna av hållbarhetsredovisning*. (N2010.30) Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/contentassets/ae1b2a3db1a34b6491f2324ed526a657/effekterna-av-hallbarhetsredovisning-n2010.30> [2024-05-14]
- Roncaglia, A. (2005). *The Wealth of Ideas*. <http://digamo.free.fr/ronca2005.pdf>

- Rudzioniene, K. (2006). Impact of Stakeholders' Interests on Financial Accounting Policy-Making: The Case of Lithuania. *Transformations in Business and Economics*, 5 (1), 51–64
- Sis (u.å.). ISO, International Organization for Standardization. <https://www.sis.se/standardutveckling/internationell-standardisering/iso/> [2024-05-05]
- Svenska FN-förbundet (u.å.). Globala målen för hållbar utveckling. <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/> [2024-05-28]
- Tschopp, D. & Huefner, R.J. (2015). Comparing the Evolution of CSR Reporting to that of Financial Reporting. *Journal of Business Ethics*, 127 (3), 565–577. <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2054-6>
- Vats, V. (2022). How stakeholder alignment on sustainability unlocks a competitive advantage. *World Economic Forum*, 2022-02-01. <https://www.weforum.org/agenda/2022/02/how-to-strengthen-sustainability-by-engaging-with-stakeholders/> [2024-05-25]
- Wagenhofer, A. (2023). Sustainability Reporting: A Financial Reporting Perspective. *Accounting in Europe*, 0 (0), 1–13. <https://doi.org/10.1080/17449480.2023.2218398>
- Zaid, M.A.A. & Issa, A. (2023). A roadmap for triggering the convergence of global ESG disclosure standards: lessons from the IFRS foundation and stakeholder engagement. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 23 (7), 1648–1669. <https://doi.org/10.1108/CG-09-2022-0399>
- Årsredovisningslag (1995:1554) (u.å.). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arsredovisningslag-19951554_sfs-1995-1554/ [2023-12-26]

Tack

Jag vill uttrycka ett varmt tack till min handledare Uliana Gottlieb för att ha guidat mig genom detta arbete med hennes expertis och sitt tålamod. Ditt engagemang, stöd och insiktsfulla råd har varit till stor hjälp genom denna forskningsprocess. Tack för att du har tagit dig tiden att delat med dig av din kunskap och vägleda mig från arbetets början till slut.

Bilaga 1 - Formulär till feedback

Name of respondent/responding organisation: _____

1. General comments

--

2. Specific comments on the main text of the draft delegated act

--

3. Specific comments on Annex I

Standard	Paragraph or AR number or appendix	Comment
<i>Example: ESRS E3</i>	<i>Para 23</i>	
<i>Example: ESRS S4</i>	<i>AR 15</i>	
<i>Example: ESRS 1</i>	<i>Appendix C</i>	

4. Specific comments on Annex II

Defined term	Comment

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.